

Examen HAVO
2012

tijdvak 2
dinsdag 19 juni
13.30 - 16.00 uur

aardrijkskunde

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 31 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 64 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring, uitleg of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Aanwijzingen voor de kandidaat

Je kunt dit examen maken met de 53e druk of met de 52e druk van de atlas. Schrijf op de eerste regel van je antwoordblad welke druk je gebruikt, de 53e of de 52e.

Elke opgave bestaat uit enkele vragen. Bij elke vraag kun je, indien gewenst, de atlas gebruiken.

De kaartnummers in de vragen verwijzen naar de 53e druk. Als de kaartnummers tussen haakjes staan, verwijzen ze naar de 52e druk van de atlas.

Opgave 1 – India en Groot-Brittannië: migratie

Bestudeer bron 1 uit het bronnenboekje die bij deze opgave hoort.

Veel Indiërs zijn de laatste vijftig jaar gemigreerd naar Groot-Brittannië. Deze migratiestroom past goed in het algemene beeld van de mondiale migratiestromen sinds de Tweede Wereldoorlog.

1p **1** Maak duidelijk dat deze migratiestroom daar goed in past.

Gebruik bron 1.

3p **2** Welk bestemmingsgebied van Indiase migranten in bron 1 past **het minst** goed in het algemene beeld van de mondiale migratiestromen? Beargumenteer je antwoord.

Als gevolg van migratie, zoals die tussen India en Groot-Brittannië, treedt er culturele diffusie op.

1p **3** Geef een voorbeeld waaruit blijkt dat migratie van India naar Groot-Brittannië kan leiden tot culturele diffusie.

Na de autochtone Britten zijn de Brits-Indiërs de meest welvarende etnische groep in Groot-Brittannië.

2p **4** Geef twee redenen waarom de Brits-Indiërs een relatief welvarende etnische groep zijn.

Braindrain is het verschijnsel waarbij hoogopgeleide personen na hun studie wegtrekken uit het land van herkomst om elders een baan te zoeken. Tegen braindrain wordt meestal negatief aangekeken. Maar de voormalige eerste minister van India Rajiv Gandhi had een andere opvatting. Hij verwoordde het zo: “better braindrain than brain in the drain”. (Vrij vertaald: je kunt beter te maken hebben met het wegtrekken van hoog opgeleide mensen, dan met de situatie dat hoog opgeleide mensen in de goot terecht komen.)

2p **5** Geef twee redenen waarom je ook positief tegen braindrain kunt aankijken.

Opgave 2 – Ontwikkeling in Nicaragua, Niger en Zweden

Bestudeer de bronnen 1 en 2 uit het bronnenboekje die bij deze opgave horen.

Gebruik bron 1 en De Grote Bosatlas Statistiek.

- 2p **6** Is de leeftijdsopbouw in deze bron van Nicaragua, Niger of Zweden? Geef van één van de twee **niet** gekozen landen aan waarin de leeftijdsopbouw verschilt van die van het gekozen land.

Zowel in Nicaragua als Zweden werkt een groot deel van de beroepsbevolking in de dienstensector. De dienstensectoren in beide landen verschillen van elkaar.

- 2p **7** Beschrijf hoe de dienstensector in Nicaragua verschilt van die in Zweden. Ga daarbij in op het type dienstverlening dat in Nicaragua overheerst en het type dienstverlening dat in Zweden overheerst.

Gebruik bron 2.

Nicaragua wordt in het centrum-periferie model vaak als een perifeer land beschouwd. Toch zijn er ook argumenten om het land bij de semi-perifere landen in te delen.

- 2p **8** Geef op basis van de bron
- een argument om Nicaragua in te delen bij de perifere landen;
 - een argument om Nicaragua in te delen bij de semi-perifere landen.

Gebruik de atlas.

Nicaragua is minder arm dan Niger.

Er zijn verschillen tussen de relatieve ligging van Nicaragua en die van Niger.

- 2p **9** Geef twee van die verschillen die ertoe hebben bijgedragen dat Nicaragua minder arm is dan Niger.

Opgave 3 – Divergentie in Oost-Afrika

Bestudeer de bronnen 1 en 2 uit het bronnenboekje die bij deze opgave horen.

Gebruik bron 2.

- 2p **10** Schrijf de letters A en B uit de bron onder elkaar op je antwoordblad.
Zet achter elke letter de naam van de juiste afgebeelde landschapsvorm.
- Bij de breukzones in Oost-Afrika is sprake van divergentie.
- 2p **11** Geef twee aanwijzingen die kaart 162A (52e druk: 146A) daarvoor geeft.
- In de toekomst zal de Oost-Afrikaanse Slenk uitgroeien tot een zee of oceaan.
- 2p **12** Zal de geologische toekomst van de Oost-Afrikaanse Slenk het meeste lijken op die van de Rode Zee of op die van de Middellandse Zee?
Besteed in je antwoord aandacht aan:
- het type plaatbeweging bij de Rode Zee;
 - het type plaatbeweging bij de Middellandse Zee.
- De hoogteverschillen in Oost-Afrika zijn ontstaan als gevolg van endogene krachten. Exogene krachten verkleinen deze hoogteverschillen.
- 2p **13** Beschrijf hoe de drie exogene processen samen zorgen voor een verkleining van de hoogteverschillen in Oost-Afrika.

Opgave 4 – De Sahel, een kwetsbaar gebied

Bestudeer bron 1 uit het bronnenboekje die bij deze opgave hoort.

Zie atlaskaarten 162-163 (52e druk: 146-147).

De Sahel is een kwetsbaar gebied. Bijna alle regen valt in de periode juni tot en met oktober. De landbouw in de Sahel is vrijwel geheel afhankelijk van dit korte regenseizoen.

In de Sahel is het gevaar voor landdegradatie door menselijke activiteiten erg groot. Er komen in het gebied drie vormen van landdegradatie voor: bodemerosie, verwoestijning en verzilting.

- 2p **14** Zet 'verwoestijning' en 'verzilting' onder elkaar op je antwoordblad.
Zet achter elk begrip een maatregel die deze vorm van landdegradatie tegengaat.

- Het regenseizoen duurt in de Sahel van juni tot in oktober.
- 2p **15** In welke periode van het regenseizoen vindt de meeste erosie door stromend water plaats in de Sahel?

Kies uit:

- het begin;
- het midden;
- het einde van het regenseizoen.

Geef ook een oorzaak waardoor juist in die periode veel bodemerosie door stromend water plaatsvindt.

Gebruik bron 1.

De neerslaghoeveelheid in de Sahel varieert van jaar tot jaar. Een langere periode met meer of minder neerslag dan gemiddeld, heeft gevolgen voor de ligging van de vegetatiezones. In de periode 1950-2000 verschoven de vegetatiezones eerst in een bepaalde richting om daarna in een andere richting te verschuiven.

- 3p **16** Beschrijf hoe de vegetatiezones in dit deel van Afrika in de periode 1950-2000 verschoven.

Beredeneer hoe deze verschuivingen van invloed zijn geweest op de omvang van de landbouwproductie in de Sahel.

Ontwikkelingsland – Indonesië

Opgave 5 – De Merapi

Bestudeer de bronnen 1 tot en met 3 uit het bronnenboekje die bij deze opgave horen.

Bekijk bron 1.

- 2p **17** Welke vulkaanvorm en welk eruptietype zijn van toepassing op de Merapi?

Gebruik bron 3.

Lava uit de Merapi stroomt niet tot in gevarenzone 2.

- 3p **18** Welk ander gevaar dreigt er dan in gevarenzone 2?
Waarom dreigt dit gevaar in die zone?
Hoe ontstaat dit gevaar?

- 2p **19** Beredeneer waarom bij vulkaanuitbarstingen zoals van de Merapi, hete en giftige aswolken een groter gevaar voor de bevolking op de vulkaanhellingen vormen dan lavastromen.

Opgave 6 – Bali, een tropisch vakantieparadijs

Bestudeer de bronnen 1 en 2 uit het bronnenboekje die bij deze opgave horen.

Jaarlijks komen ruim twee miljoen toeristen uit de hele wereld naar het vakantieparadijs Bali. Zij komen vooral vanwege de stranden, de vele tempels en de fraaie landschappen met vulkanen en sawa's, of om te genieten van de Balinese dansen en muziek.

Gebruik bron 1.

De landen waaruit de meeste toeristen op Bali afkomstig zijn, hebben twee gemeenschappelijke kenmerken. Aan de hand van deze kenmerken kun je verklaren waarom Bali juist uit deze landen de meeste toeristen aantrekt.

2p **20** Welke twee kenmerken zijn dit?

Gebruik bron 1.

Vergelijk de gegevens voor Duitsland en Nederland met elkaar.

2p **21** Wat is er opmerkelijk aan het aantal Nederlandse toeristen op Bali? Geef hiervoor de historische reden.

Gebruik bron 2.

2p **22** Welke periode van drie maanden is het meest geschikt voor een strandvakantie op Bali? Motiveer je antwoord.

Gebruik bron 1.

Het toeristenbureau van Bali wil graag meer toeristen aantrekken uit Aziatische landen.

3p **23** Op welk Aziatisch land uit bron 1 zou het toeristenbureau van Bali zich het beste kunnen richten als het in de nabije toekomst flink wat extra toeristen wil aantrekken? Beargumenteer je keuze met behulp van een combinatie van twee gegevens uit De Grote Bosatlas Statistiek van het door jou gekozen land.

Opgave 7 – Rivierbeleid in West-Nederland

Bestudeer de bronnen 1 en 2 uit het bronnenboekje die bij deze opgave horen en ataskaart 49B (52e druk: 45E).

Het debiet van zowel de Rijn als de Maas is in de maanden januari en februari het grootst.

- 1p **24** Geef hiervoor de oorzaak.
- 2p **25** Welk waterstaatkundig/waterhuishoudkundig probleem kan ontstaan als de Maeslantkering enkele dagen gesloten moet worden?
Op welke manier kan dit probleem (tijdelijk) worden opgelost?
- 2p **26** Leg uit waarom de Maeslantkering over vijftig jaar vaker gesloten zal moeten worden dan nu het geval is.
Je uitleg moet een oorzaak-gevolg relatie bevatten.
- De Deltacommissie is door de regering gevraagd advies uit te brengen over de bescherming van Nederland tegen de gevolgen van klimaatverandering. Deze commissie ziet het Rijnmondgebied als één van de probleemgebieden.
- 2p **27** Welke drie van de volgende maatregelen hebben een positief effect op de veiligheid in het mondingsgebied van de rivier?
- a verwijderen van meanders uit de rivier;
 - b aanleg van noodoverloopgebieden in Oost-Nederland;
 - c verwijderen van kribben in Oost-Nederland;
 - d herbebossing in het stroomgebied van de rivieren;
 - e plaatsen van stuwen stroomopwaarts;
 - f verharding van het aardoppervlak stroomopwaarts;
 - g verwijderen van obstakels in de uiterwaarden in Oost-Nederland.

Opgave 8 – Stedelijke vernieuwing in de Bijlmermeer

Bestudeer de bronnen 1 tot en met 4 uit het bronnenboekje die bij deze opgave horen.

Gebruik bron 1.

Volgens de bron bleek al snel na oplevering van de eerste woningen in de Bijlmermeer dat de belangstelling voor deze woningen tegenviel. Er was sprake van veel leegstand. De Amsterdammers die men destijds naar de Bijlmermeer wilde halen, bleken te kiezen voor een woning in Hoorn, Purmerend, Lelystad en Almere.

- 2p **28** Geef twee woningkenmerken die veel woningen in Hoorn, Purmerend, Lelystad en Almere toen wél hadden en de woningen in de Bijlmermeer veel minder.

Gebruik bron 1.

De gemeente Amsterdam laat in de stedelijke vernieuwing de woningvoorraad in de Bijlmermeer flink veranderen.

- 2p **29** Leg uit hoe dit de leefbaarheid in de Bijlmermeer kan veranderen. Je uitleg moet een oorzaak-gevolg relatie bevatten.

Gebruik de bronnen 1 en 2.

De gemeente Amsterdam vindt dat bewoners die vanwege de stedelijke vernieuwing moeten verhuizen en die in de Bijlmermeer willen blijven, recht hebben op een passende en betaalbare woning in de Bijlmermeer.

- 2p **30** Beredeneer met behulp van de bronnen waardoor het moeilijk zal worden deze doelstelling te realiseren.

Gebruik de bronnen 3 en 4.

Veel van de oorspronkelijke hoogbouwflats in de Bijlmermeer zijn inmiddels gesloopt en vervangen door nieuwbouw. Met name het in 2010 opgeleverde gebouw Fenice geldt als een zeer geslaagd bouwblok aan de Bijlmerdreef.

- 3p **31** Geef drie redenen waarom een bouwproject als Fenice voor méér sociale veiligheid zorgt dan in de oude situatie met de hoogbouwflats het geval was.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.